

El millor amic de l'home

Després de les darreres declaracions del portaveu de la Conferència Episcopal espanyola, Juan Antonio Martínez Camino, sobre l'ús del preservatiu, EL TEMPS fa un repàs al llarg de la història de l'ús d'aquest invent anticonceptiu, des dels seus orígens fins a l'extensió actual en la societat.

Un element que va sorgir de la noblesa anglesa s'ha convertit en el principal mètode anticonceptiu i en el cavall de batalla de la lluita entre els sectors conservadors i progressistes arreu del món. Al segle XVII, un metge de la cort de Carles I d'Anglaterra, anomenat Condom, va proposar al monarca que introduïra un artilugi com a protecció per limitar la seua nombrosa descendència. L'artilugi, que ja es coneixia almenys des del 1350 aC –hi ha proves que els egipcis el feien servir–, s'anomenava “barret anglès”, i consistia en un tub fet amb budell de peix que es va popularitzar entre els exèrcits de Cromwell i del mateix rei Carles I durant la guerra civil.

Tanmateix, el condó no va ser un invent britànic. A les pintures rupestres de Combarelles (França), que daten del segle II aC, es troben indicis d'una mena de fundes de pell que es col·locaven els homes al penis amb el propòsit de no contagiar-se de malalties de transmissió sexual. Aquesta és la funció que li atribueix el cirurgià italià Gabrielle Fallopio al segle XVI, quan, a la seua obra *De morbo gallico* (“La malaltia francesa”) va descriure per primera vegada un invent de llenç que, després d'experimentar amb 1.100 homes, va resultar tot un èxit: cap dels portadors d'aquell troç de drap al penis havia contret la sífilis després de mantenir relacions sexuals. El condó de Fallopio era, sobretot, un objecte que prevenia contra les malalties de transmissió sexual, molt comunes a l'època, i la seua estructura dista molt del que coneixem avui dia: només cobria el gland, però es

limitava el contacte del penis amb la vagina i es reduïa notablement el risc de contagi.

Ara bé, com la majoria dels invents d'aquests segles, el condó era un instrument al servei de les classes dominants. La doble moral de l'època, que propugnava la castedat com a mètode més correcte per no contraure l'anomenat “mal francès” no estava en contradicció, almenys teòricament, amb el cada vegada més universal ús del condó en els cercles aristocràtics. El famós aventurer Giacomo Casanova defineix el preservatiu als seus escrits com una “armadura” o “l'implement de seguretat” contra les malalties venèries, encara que Madame de Sevigny pensava que el preservatiu era “una armadura contra el plaer” que no servia com a mètode contra les malalties sexuals, ja que la seua seguretat era similar a la d'una “teranyina”. La popularització de l'ús del condó, no obstant això, va topa amb l'alt cost econòmic per fabricar-lo, un aspecte que tan sols el feia assequible a les classes adinerades. Es feien amb l'intestí cec de l'ovella, es maceraven en una solució salina, es col·locaven al vapor, es bufaven, s'assecaven bé i, una vegada lliures de tot tipus d'humitat, s'enfarcaven. La principal curiositat d'aquest procediment de fabricació era que les seues característiques i l'alt preu provocaven que molts dels seus usuaris feren servir més d'una vegada el mateix condó amb una rentada després de l'acte sexual.

Condons per a tots. El primer anunci per vendre condons va aparèixer el

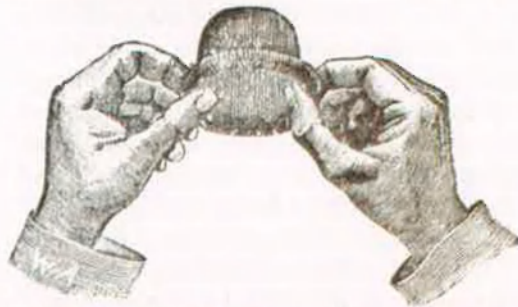
1861 al *The New York Times*. Va ser un breu requadre, amagat dins de les pàgines del diari, en què s'oferien, a un preu raonable, els "condons francesos del doctor Power". La distribució del producte es feia per correu ordinari, i amb la discreció habitual en uns articles sotmesos al buit legal. No estava clar que estiguera permès vendre'n fins que, l'any 1873, el congressista conservador Anthony Comstock va obtenir l'aprovació d'una llei que considerava il·legal qualsevol publicitat que incentivara el control de la natalitat. D'aquesta manera va suspendre els enviaments de preservatius per correu. Feia ja gairebé trenta anys que els primitius condons de budell de diferents animals s'havien substituït pels fabricats amb cautxú, a partir de la vulcanització d'aquest material aconseguida per Alfred Goodyear.

El cautxú va socialitzar els preservatius pertot arreu. A la tauleta de nit de moltes cases hi havia aquest tub de cautxú, que tenia la particularitat de ser reutilitzable: es rentaven, es lubricaven amb petroli o oli i es guardaven en petites capses de fusta per fer-los servir en la propera ocasió. Però, sobretot, el cautxú va abaratir el preu d'uns artefactes que, curiosament, van tenir una importància vital als camps de batalla. En la Primera Guerra Mundial, l'exèrcit americà va ser l'únic que va prohibir l'ús de condons entre els seus soldats. Els resultats foren aclaparadors: les tropes americanes duplicaren el nombre d'infectats per malalties venèries dels altres exèrcits.

L'irresistible avanç del condó va accelerar-se a la dècada dels anys trenta, quan va començar la producció massiva dels preservatius de làtex. Es calcula que, només als EUA, la producció diària de condons superava el milió i mig d'unitats. Però a Amèrica, com a la resta del món, el preservatiu complia tan sols una funció: la d'evitar les malalties de transmissió sexual. Per tant, no era un remei legal contra els embarassos no desitjats. Així, un metge podia receptar un condó a un home per prevenir el contagi de la sífilis o la gonorrea, però no estava autoritzat a fer-ho a una dona amb l'objectiu d'evitar una maternitat no desitjada.

Contràriament al que es puga pensar, la revolució sexual dels anys seixanta no

LAMBERT'S NEW COMBINED PESSARIE AND SHEATH.

The Combined Appliance is manufactured from pure Vulcanised and Medicated Rubber, and is the latest improvement in Pessaries for prevention. It is fitted with a flexible steel coil rim, covered with rubber, by which means it can be rolled up into the shape of a Spring Pessario and used as such by the wife. It can also be unrolled, and, in its normal shape, be used by the husband as the most reliable Sheath yet invented, as it is simply impossible for anything to escape into the passage when used in this form. If cleansed and used according to the instructions given, the appliance may be employed with complete confidence for a considerable period. This appliance is made in three sizes, the medium being the most useful. Complete, with directions for use, 4s. each. Special sizes made to order, 5s. each.

LAMBERT'S "1891" PARAGON SHEATH.

HAVING been requested by a number of our patrons to produce a Sheath of a texture between that of the Combined Pessario and the ordinary Malthus Sheath, we have pleasure in introducing our 1891 Paragon Sheath, which has several special and important features;

En la segona meitat del segle XIX, la fabricació de preservatius reutilitzables a base de cautxú va permetre abaixar-ne els preus i popularitzar-los.

**Un metge podia
receptar un condó
a un home per
prevenir el contagi
de la sífilis, però
no a una dona per
evitar l'embaràs**

va afavorir l'ús del condó. La filosofia de "fes l'amor i no la guerra" va anar acompanyada de la popularització de la píndola anticonceptiva com a mètode més senzill de contracepció.

A més a més, els progressos mèdics, principalment propulsats pel descobriment de la penicil·lina, convertiren les malalties de transmissió sexual en no-res, gràcies als tractaments amb antibiòtics. Les vendes de condons van caure en picat perquè es va popularitzar la llegenda negra que resultaven incòmodes i res-

L'etern debat de la indústria del sexe

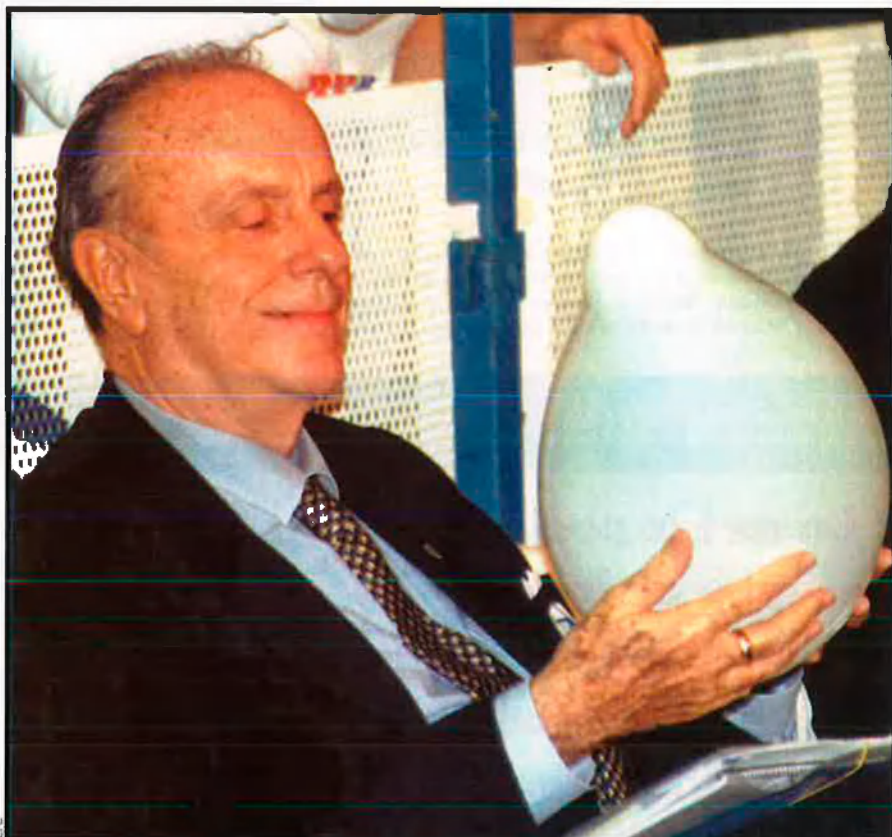
Paradoxalment, la indústria que hauria de donar exemple sobre l'ús del preservatiu manté un curiós debat sobre la utilització del condó en el seu treball. En general, en les pel·lícules porno no es fa servir el condó com a mètode profilàctic contra les malalties venèries o la sida, malgrat que la indústria de la pornografia s'ha vist sacsejada per diversos episodis de contagi de l'epidèmia de transmissió sexual més estesa pel món. L'últim va succeir a l'abril del passat any, quan l'actor Darren James va ser identificat com el "pacient zero" d'una infecció que ja havia afectat mitja dotzena de companyes de professió. James va participar en una pel·lícula al Brasil, on les mesures de seguretat respecte a les relacions sexuals fora dels platós de rodatge són més relaxades, i va contagiar-se de sida.

L'epidèmia es va estendre com una taca d'oli i, només un mes després que es coneguera la infecció, la indústria del porno americà va haver d'aturar la maquinària de producció, que va passar dos mesos sense funcionar i va ocasionar unes pèrdues econòmiques valuades en cinc milions de dòlars. L'alarma es va disparar per tot el món i a Catalunya, principal centre de producció de pel·lícules X a l'estat espanyol, els rodatges es van ajornar dos mesos pel risc fins assegurar-se que tots els actors i actrius estaven nets.

La història de les relacions entre la indústria del porno i els preservatius és digna d'un episodi d'amor-odi. Després de la mort de John Holmes, el 1986, deguda a un càncer de colon com a conseqüència de la sida, moltes de les actrius que havien fet llegendar el gènere durant l'anomenada "edat d'or del porno nord-americà" van decidir retirar-se per les escasses mesures de seguretat que la indústria posava per aturar la plaga. Va ser el cas de pornoestrelles mítiques com ara Vanessa del Rio, Annette Haven o Veronica Hart.

Aleshores, els més responsables membres de la indústria van formar l'Adult Industry Medical Healthcare Foundation (AIM), una organització mèdica que vetllaria per la seguretat de tots els participants en les pel·lícules X. Presidida per l'actriu Sharon Mitchell, l'AIM va recomanar a totes les productores l'ús del preservatiu en les escenes sexuals, com a forma de prevenir els contagis i donar exemple a la societat. Algunes de les grans productores nord-americanes van seguir els dictats de l'AIM, però molt aviat es van adonar que el públic s'estimava més veure practicar el sexe sense condó. La solució que va adoptar l'AIM va consistir en practicar controls periòdics als actors i les actrius i obligar-los a presentar un certificat mèdic abans de cada rodatge.

P. G.

Allò a la realitat social i al drama de la sida, Manuel Fraga, president de Galícia, s'ha sumat a les opinions dels bisbes i ha advertit que es morirà sense haver-se posat mai un condó.

taven sensibilitat a l'hora de practicar el coit.

Contra la sida. Va ser finalment una malaltia mortal la que va rescatar el condó del seu particular ostracisme. L'aparició de la sida, a la dècada dels vuitanta, va tornar a posar de moda el condó com a principal mètode per evitar el contagi sexual. Les autoritats sanitàries de tot el món arribaren a la conclusió que el preservatiu, amb una fiabilitat del 98% si es fa servir correctament, era el mètode més efectiu per aturar una epidèmia que amenaçava de ser apocalíptica. Des d'aleshores, la indústria del preservatiu ha tingut molt en compte el fet d'intentar assolir una major qualitat als seus productes. La producció anual ha pujat fins als 10 bilions d'unitats i les empreses fabricants han distribuït tot tipus de preservatius, amb catàlegs que inclouen condons de nombrosos sabors, talles, formes, colors i textures.

Avui dia, els condons han abandonat les farmàcies per exhibir-se en molts llocs: superfícies comercials, supermercats, drogueries, bars, discoteques, restaurants i, fins i tot, al carrer per mitjà de

màquines expenedores. La invasió dels condons s'ha acompanyat d'una mena d'especialització que fa que n'hi haja per a tots els usuaris. N'hi ha varietat de sabors (maduixa, pinya, fruites del bosc, menta, plàtan o taronja), de colors (els clàssics transparents, o rojos, blaus, verds, grocs i de tota la gamma imaginable), de formes (amb estries o rugositats, llisos o amb forma anatòmica) i fins i tot d'olors (encara que la majoria són perfumats per evitar la desagradable olor de làtex), però, més o menys, tots els preservatius tenen unes mesures estàndard. El condó desenvolupat fa entre 178 i 205 mil·límetres de llargària, mentre que el diàmetre oscil·la entre els 52 i els 56 mil·límetres. Això vol dir que tots els penis dels homes s'adapten a aquestes mesures? Evidentment, no, però el material flexible de què estan fets facilita la col·locació fins i tot en els casos de membres de llargària o grossària superior. De fet, la gran majoria dels fabricants ofereixen una àmplia gamma de productes perquè cada home trobe el condó que li va adequat, com si estiguera triant un parell de sabates. Així, la comoditat no està renyida amb el disseny, i algunes cases han llançat models de condons amb una lubrificació i una adaptabilitat ajustada al penis, per aconseguir la sensació que es fa l'amor sense protecció. O, almenys, això diu la publicitat.

Amb condó és pecat. Malgrat el creixement de vendes i el bon moment que viuen avui dia les indústries de fabricació de condons, aquest continua sent un tema polèmic a la majoria dels països. Principalment perquè les organitzacions religioses s'han oposat tradicionalment a l'ús del preservatiu i fins i tot el posen al mateix sac que l'avortament o altres mètodes anticonceptius. L'Església catòlica ha estat molt bel·ligerant en aquest sentit, sobretot des de l'arribada de Joan Pau II al Vaticà, qui s'ha mostrat sempre com un ferm defensor de la castedat no tan sols com a remei per evitar les malalties de transmissió sexual sinó com l'únic mitjà contra els embarassos no desitjats. De fet, els religiosos dissidents, que alguna vegada s'han manifestat a favor del preservatiu com a forma de lluitar contra la sida, han estat

En els últims anys la indústria del preservatiu ha viscut una gran expansió. Ara n'hi ha per a tots els gustos: diferents colors, rugositats, textures, sabors i formes.

cridats a l'ordre per la jerarquia vaticana i pels sectors més reaccionaris de la societat. Recentment, el portaveu de la Conferència Episcopal, Juan Antonio Martínez Camino, va fer unes declaracions en què es podia interpretar que defensava el preservatiu com a mètode de prevenció contra la sida. Menys de 24 hores després, se'n va desdir i va qualificar el condó d'"immoral" i fins va matissar que les seues paraules s'havien ma-

linterpretat, una tesi que un dels símbols de la dreta més retrògrada, el president de la Xunta de Galícia, Manuel Fraga, va abonar alhora que afirmava que ell pensava morir-se "sense haver fet servir cap condó". Als seus vuitanta-dos anys, Fraga pensa que es morirà sense posar-se un condó, però el problema és que tampoc permetrà que els altres se'n posen.

Paco Gisbert